

A R T E S I A.

ATREBATES Gallia Belgica populos fuisse non ignobiles, testis est ipse Iulius Caesar. Gens est bellicosa, vetus nomen adhuc retinet. Ipsa metropolis, Latine Atrebatum, quae quondam ipsius Flandriae etiam primaria ciuitas fuit, hodie Gallico vocabulo Arras nuncupatur, unde adiacens regio vniuersaque prouincia Artois, quasi Arratois, per Syncopen effertur. Hinc recens Latinum nomen Artesia vulgo formatum: Tota regio veteri comitatus titulo insignita, satis late patet, nam à Cameracesi, Picardia, Hannonia & Flandria finibus ad mare vsque Oceanum protenditur: Olim regno Francia subiecta, nunc beneficio pacis inter Carolum V. Imp. ac Franciscum I. Galliae regem anno 1529. inita, sui iuris facta est, duas habet insignes ciuitates, Atrebatum & fanum Sancti Audomari: Oppida sunt, Aria, Hesdinum, Lenthium, Bethunia, Bappalma, Fanum Sancti Pauli, Lillerium, Perna; quae loca omnia Regi Catholico parent: Ciuitas Bollonia, Caletum, Guisnea, & Ardea (quae etiam eiusdem comitatus sunt) regi Francia seruiunt, nam Morinum iam deletum est. Habet & complures arces seu castra, praeter innumera nobilium castella quibus pro domibus vtuntur. Episcopatus duos insignes ab antiquo comprehendit, Atrebatensem ac Morinensem, sed post deletam funditus Morinum anno 1553. hic posterior in tres sedes diuisus est, Audomarensem, & Ypprensem pro medietate, & Bolloniensem ex altera parte. Balliuatus seu castellanias maiores tamquam ipsius comitatus membra aut partes primarias nouem habet, Atrebatensem, Audomarensem, Morinensem, Ariensem, Hesdinensem, Lenthensem, Bappalmensem, Aueniensem, Bredenardensem, & Aubigniacensem. Subest autem Atrebatensi Castellania Bollonia, fanum Sancti Pauli, Perna, Bethunia, Lillerium, Caletum verò, Guisnea, & Ardea veteri iure ad Audomarensem iurisdictionem pertinent. Habuit similiter Comes Atrebatensis alios inferiores comites sibi vassallos, Bolloniensem, Sancti Pauli, Arcuensem, Blangium, Fancquenberghium, & Syneghensem. nunc etiam principatus Espiniensis, nec non Marchionatus Rentiaci titulis auctus fuit. Quo autem modo Bollonia iurisdictione Atrebatensi sese exemerit, ex historiis liquido constat. Nam postquam quidam Comes Bolloniensis crimine Maiestatis, erga Regem Francia sese obstrinxisset, eaque de causa Rex manus in ipsum comitatum iniecit, ius feudi erga Atrebatensem agnoscere recusauit: Quare Atrebatensis sibi iura feudalia in comitatum sancti Pauli (qui antea à comite Bolloniensi mouebatur) dimisso medio directe accepit: Dictitans se nolle feudo & subfeudo priuari: atque haecenus eo iure vsi sunt vtriusque principes, vt scilicet Bolloniensis non amplius Atrebatensem, nec sancti Pauli Bolloniensem agnouerit. Verum ea de re posteriori pacis tractatu anni 1559. non nihil alteratum est, ideoque res ad commissarios relata, indecisa superest, retenta tamen penes Catholicum possessione. Vulgo autem creditur Caletum (qui hodie portus continentis terrae est Britanniae vicinior) Iccium portum à Caesare dici: unde ex Belgio in Britanniam soluerit. Verum si res penitus inspicitur, alium fuisse portum videre est, Sancti videlicet Audomari opidum, quod olim fuisse Oceani portum, atque sinum maris latissimum, vel praeterea littora quae ipsam ciuitatem quasi cingunt, demonstrant, aliaque innumera argumenta & antiquitatis vestigia, quae aperte terram adiacentem salo marique subfuisse (vel nullo loquente) conuincunt, nec non constans in hodiernum diem fama declarat. Quin imo & nomen vetus ipsius ciuitatis quod Sithieu est (nam sancti Audomari recens esse nemo est qui nesciat) id arguit. Quasi dicas sinum vel portum Iccium. Ipsumque portum apud Morinos fuisse, quos & Virgilius & Lucanus extremos hominum vocant. Haec praeterea ita se habere, plurimis argumentis tam ex transitu quam reditu Caesaris ex Britannia attentus lector facile deprehendet. Nec spatium triginta milium passuum aut circiter, quo ibi insulam à continenti distare describit, quò minus id crediderim impedimento esse potest. Cum maris aestus (maximè in tanta loci angustia) facile aut addat aut detrahat. quamuis etiam ipsum maris spatium ibi à terra continenti ad insulam vsque, non admodum discrepet. Haec de Iccio portu dicta sufficiant. penes alios iudicium esto. Habet insuper haec prouincia, coenobia quamplurima, & in his Abbatis octo & viginti, insigniores autem sunt, sancti Vedasti Atrebatensis, sancti Bertini Audomarensis, sancti Saluatoris Aquæcinctensis, & montis sancti Eligij. Plures similiter fluuios habet, celebriores sunt, Lyfa, Scarpa, Aa, Cachia, & Authia, praeter alios riuos etiam nauigabiles.

Numerus pagorum & villarum totius prouinciae ingens est. Solum ipsum omnium frugum & maxime frumenti feracissimum, & abundantissimum est. unde veteri lingua Gallica Atrech (quod solum panis, significat) dictum nonnulli scripsere. Siluis etiam & nemoribus non caret, sed praecipue qua parte ad meridiem & occidentem spectat: pluisse autem lana apud Atrebatios suo tempore, auctor est Hieronymus, & alij auctores. Hanc regionem pulchrè vt cetera, quoque describit Guicciardinus.

